

A sajpálfalai görög katolikus egyházközség és templom története

Először 1320-ban említik a települést oklevélben, amikor is az Ákos nemzetség egyik ága osztozik e tájon és birtokon. Feltételezések szerint a tatárjárás előtt élt az Ákos nemzetségben az a Pál, aki Pálfala névadója lehetett.

A törökök kivonulása után a Keglevich család birtokolja a községet, s ők gondoskodnak a falu újratelepítéséről a Rákóczi szabadságharc után. Ekkor ruszinok érkeznek Pálfalára Kárpátaljáról. Ők a mi őseink. Hitükről tanúskodik a falu címerében található keleti kereszt is. Hozzák magukkal papjukat, sőt talán fatemplomukat is. Ebben a templomban hullat véres könnyeket az Istenszülő képe 1717. január 6-tól február 16-ig.

E templom helyére épül 1779-ben a mai templom, mely 26 méter hosszú és 7.30 méter széles. Érdekessége a keleti egyházban szokásos két kántorszék, a kléroszok számára készült félkör alakú hangvetők az ikonosztáz mindkét oldalán. Ma már mellékoltárok állnak ott. A templom 70-140 cm vastag vegyes kőfalazatú. Tornya 1892-ben épül, 30 méter magas. Ugyanekkor, Ruszinszko János parókus idején készül el az ikonosztázion is. Készítői eperjesi fafaragók, és kárpátaljai festő mesterek. Nagyon értékesek a képállvány fafaragásai.

Tomasek Mihály parókus idején, 1802-ben készül az első négy mázsás harang. 1824-ben egy kétmázsás, 1861-ben egy egymázsás. Az ablakok üvegmintái 1933-ban készülnek el. A hadicélra elvitt középső harang helyére 1950-ben öntenek A-hangú harangot Legeza Sándor paróchus szervezésében. Egyházközségünk legrégebbi anyakönyve 1801-ből való.

1930-ban a község 90 %-a görög katolikus. Az ötvenes évektől keveredik a település lakossága, de az őslakosság túlsúlya sokáig megmarad. Így a község őrzi görög katolikus hagyományait az ünnepek és böjtök megtartásában.

A templom címünnepe: Pünkösöd. Ekkor tartjuk a templombúcsút. A zarándokbúcsún, október harmadik vasárnapján, a kegykép vissza hozatalát ünnepeljük.

Egyházközség papjai 1714-től

- 1714 - Lipmizcky Péter
- 1758-1762 - Fignár János
- 1779 - Labancz Bazil
- 1801-1803 - *Tomacsek Mihály*
- 1803-1810 - *Boksay András*
- 1810-1815 - *Tomacsek Antal*
- 1815 - *Peller János adminisztrátor*
- 1815-1828 – *Hodermarszky József*
- 1828-1865 – *Hubay János*
- 1863-1864 – *Tuskovics Imre adminisztrátor*
- 1865-1867 – *Hodobai Gyula adminisztrátor*
- 1867-1912 – *Ruszinkó János*
- 1907-1908 – *Kiss Gyula segédlelkész*
- 1912-1929 – *Spiri Elek*
- 1929-1936 – *Demkó Sándor*
- 1936-1965 – *Legeza Sándor*
- 1965-2001 – *Figeczki Balázs*
- 2001-2014 - *Polgári László*
- 2014- *Kiss Attila Gellért*

A könnyező kegykép rövid története

E rövid sorokkal szeretném megvilágítani az oly rég feledésbe merült második magyar görög katolikus kegyképünk létét, nevezetesen a sajópálfalai könnyező Mária-képet, mely immáron 30-éve képezi újra a Hajdúdorogi Egyházmegye és a sajópálfalai egyházközség jogos tulajdonát.

A Mária-kép 1717. január 6.-tól február 16.-ig könnyezett véres könnyekkel. Az első írásos emlék, amelyet minden ilyen témában fellelhető forrás idéz legtöbbször szó szerint -, az nem más, mint Jordánszky Elek 1836-ban kiadott munkája, melynek címe *:Magyarországban, 's az ahhoz tartozó Részekben lévő boldogságos Szűz Mária kegyelem képeinek rövid leírása*. Ezt a munkát 1836-ban adták ki Pozsonyban.

„Pálfalvai boldog Asszony Képe, Egri Érsekségben, Borsod Vármegyében.

Néhai Egri Püspök, Gróf Erdődy Gábor, a' ki 1715-diktől kezdve, 1744-dikig az Egri, akkoriban még igen nagy kiterjedésű Megyét dicsően igazgatá, hirt vevén 1717-dikben elején Hodermárszky József János', a' Munkátsi Püspökég' Helytartója hivatali leveléből arról, hogy Pálfalván, Miskólcz mellett, 'Görög egyesült Templomban az oltár mellett függő festett képe a' boldogságos Szűznek sírni, 's izzadni látszott; azonnal rendelést teve, parantsolván, hogy Egerre kell hozni azt a' kérdéses képet, és itt hasonló több képekkel őrizet alatt tartani. Helytartó Úr, a' Miskolczi Plébánus, a' Boldogkői Dékány, a' Pálfalvi Orosz egyesült Pap, és Hodermárszky Prokop Basilitának Társaságukban, 16 tanút megeskettetvén, és 11 kérdés pontokra vallomást tétetvén, sőt az ott telelő Ezrednek kormányzójától, Falkensteini Gróf Trauthson Károly János, Ő Császári királyi Felségnek Kamarásától és ezredes Kapitányától egy Miskólczon Februárius' 20-kán 1717. aláíratott Vallástételét kapván, mind ezeket Egerbe utasította melynek a' lett végre a' következése hogy az Egri Szent Szék megengedte ennek a' képnek nyitányos tiszteletét.

A 17

tanúhoz járult az olasz görög egyesült Plébánosnak, lelkiismereti tisztaságára tett vallástétele; mellyekből pedig a' tetszett ki, hogy ōk önnön szemekkel látták, hogy az említett kép görög karátsony napjától Februárius 16-dik napjáig és így, négy hét alatt, izzadott és siránkozott, az az, hogy a' boldogságos Szent Szűznek jobb és bal szemén barna, vagyis sötét vörös színű tseppek láthatók valának, és hogy sem a' tsikorgó hidegben meg nem fagytak, sem a' fűtött kályha mellett egész éjjel lévén meg nem száradtak, hogy ezeket a' könnytseppeket legelőször észre vevén, Lipmizky Péter, Pálfalvi görög egyesült Plébánus, szívre ható beszédet tartott a' penitentiátartásra ösztönözvén a' híveket; hogy valódi szívbeli félelmet és bánatot érzettek magokban sokan azok közül, kik ezt a' vér-forma izzadást és könnyezést látták.

A vizsgáló Generális Vikárius azt bizonyítja, hogy egy könnycseppet késsel levevén, azt valódi setét véres cseppeknek találta; és hogy a' képnek homlokáról corporaléval (vagyis oltári kendővel) leakarván venni a' cseppeket, le nem törölhette azt egésze, mert újra látszattak azok ottan, egész Februárius 16-dikáig. A' Felséges Istent imádják máig sok ezer e' szent kép előtt, tisztelvén az Isten' Anyát és kérvén, hogy meg ne szűnjön esedezni mi érettünk bűnösökért, mindennemű inségeinkben."¹

Ugyancsak e kegykép könnyezéséről ír Szemán István a következő sorokban:

„Az 1717. év elején Sajó-Pálfalván a görög katolikus templomban az oltár mellett függő festett képet a hívők sírni és izzadni látták. Hodermárszky József

püspöki helynök rögtön jelentést tett Egerbe s az akkori püspök, gróf Erdődy Gábor, elrendelte a vizsgálatot, amelynek eredménye az lett, hogy a képnek nyilvános tiszteletét a nevezett egri püspök megengedte. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy a boldogságos Szűznek jobb és ball szemén véres könnyek látszottak, amelyek a nagy hidegben sem fagytak meg, sem fűtött szobában nem száradtak fel, sőt az egyik vizsgáló egy ily cseppet késsel levett a képről, azt valódi vércseppnek találta s az oltárkendővel feltörölte, de a kép nem lett száraz, hanem tovább és tovább könnyezett egészen február 16-ig. a sok kihallgatott tanú közül megemlítjük gróf Trauthson Károly János, császári és királyi kamarás, ezredes, a Pálfalván telelő katonaság parancsnokát, aki írásbeli vallomást tett a csoda igaz voltáról. Sajnos, hogy e csodatevő kegyképről egyéb okmányaink nincsenek, ami az akkori munkácsi görög katolikus egyházmegye alárendelt helyzetéből és éppen az akkor forrongó kialakulásból érthető. Sajópálfava jelenleg az eperjesi egyházmegyéhez tartozik.²”

Egy bizonyos Uriel Áldozár nevezetű pap szintén feldolgozza munkájában többek között a sajópálfalai kegykép könnyezését azzal a különbséggel, hogy összehasonlítja azt a második pócsi könnyezéssel néhány kiemelt szempont alapján, mielőtt idézi az itt fentebb található Jordánszky- féle leírást, mint megkerülhetetlen kútfőt. Ennek a következő címet adta: **„A legáldottabb szűz Istenszülő Máriának pálfalvi csodatevő szent képéről.”**
Alcíme: *„Összehasonlítása a körülményeknek, melyek mellett történt a csodajelenség a legáldottabb Szűz Istenszülőnek második pócsi és pálfalvi képeivel.”*

„A legáldottabb Szűz Istenszülő második pócsi szent képének csodálatos könnyhullatása után, mely 1715. év augusztus 1., 2. és 5.-dik napjain történt, elmúlt nem egészen másfél év és a csoda megismétlődött egy más helyen, Borsod vármegye Pálfalva nevű falujában, 1717-ik évben, amely nyilvánult a keleti egyház Jézus Krisztus születése ünnepén és tartott ugyanazon év február 16-ig, vagyis négy hétig. Első volt aki észrevette e jelenséget maga a pálfalvi lelkipásztor Lipniczky Péter, kétségtelenül a szentmise idején, a hívek jelenlétében, azért mert ez alkalomból megrendítő beszédet tartott, buzdítván híveit bűnbánatra és sokan közülük szívbeli félelmet és töredelmességet éreztek, a kik szemtanúi voltak ezen vérszerű izzadásnak és könnyhullatásnak. Négy hét lefolyása alatt, amíg tartott e jelenség, alkalma nyílt az szemtanúul lenni nem csak a helybeli lakosoknak, hanem a környékbeli embereknek, valamint a katonáknak is, kik azon időben ott teleltek. Azokból gróf Trauthson Károly Jánoson kívül tanúul kihallgatott 16 ember, egyébként teljesen elegendő számban az igazság megerősítésére. Ámbár kútfőnk nem terjeszkedik ki minden részletre, mégis elegendő arra, hogy mindkét eset körülményeit összehasonlítsuk. Nevezetesen :

A pálfalvai csodatevő szentkép feletti vizsgálat megtartott Hodermárszky József által, feltehetőleg az egri latin püspök rendeletéből.

2.

A katonaság képviselve van gróf Trauthson Károly János ezredes kapitány által.

3.

A második pócsi csodatevő szentkép sírása tartott összesen három napig, míg a pálfalvai eltartott négy hétig.

4.

A második pócsi csodatevő szentkép meghagyatik a helyén, ellenben a pálfalvai az egri latin püspök rendeletéből átvitetik Egerbe.”³

Barna Gábor: *Búcsújáró és kegyhelyek Magyarországon* című munkájában azzal egészíti ki az imént elmondottakat, hogy „Erdődy püspök az ilyen esetekben szokásos hivatalos vizsgálatot lefolytatta, s elrendelte, hogy a képet hozzák el Egerbe, ahol azt „hasonló több képekkel” együtt őrizet alá helyezte. (...) A még tisztázásra váró adatok szerint” E beszámoló alapján megtudhatjuk, hogy a „tanúk leszármazottai, a Bilasz, Jozefi, Kocur, Viszokay, Csabovszky, Cserni, Popovják, Rác, Szakács családok tagjai ma is élnek a faluban.

A pálfalvai Mária-kép véres könnyezése egyike volt a XVII-XVIII. század fordulóján több helyen feljegyzett Mária-jelenéseknek. E jelenések tartalma nyilvánvaló : a római katolikus és az ortodox egyházak unióját szolgálták, hiszen a részletesebben ismert nyolc magyarországi könnyezés közül, négy ortodox, illetve görög katolikus templomban történt(Klátóc=Klokocsó, Máriapócs, Füzesmikola, Sajópálfala).”⁴

„A sajópálfalvai hívek között az a hagyomány él a mai napig , hogy a kegykép az egri minorita templomban volt elhelyezve a második világháborúig azon a helyen, ahol ma a lurdesi szobor van .(...) Ugyanis 1717-ben az egri püspökség vizsgálta a kegykép ügyét, és a minoritákat bízta meg a kép őrzésével.”⁵ Ezt az információt abból a levélből tudtam meg, melyet az akkori parochus, Figeiczky Balázs atya írt az Egyházmegyei Főhatóságnak , amikor is elindította a kegykép visszahozatalának „procedúráját”. Balázs atya kutatása során megtudta, hogy a kép „Pécs III.k.–be a pécs–ürögi templomban van elhelyezve oltárképként. 1968 őszén felkerestük ezt a templomot és valóban találtunk ott egy Szűz Anya képet, mely a helyi plébános, Kovács Sebestyén minorita atya szerint Egerből került

*ide, és szerinte ez a kép a pálfalvai Könnyező Szűz Anya eredeti kegyképe.*⁶ E levélből kiderül, hogy a plébánosnak sincs kifogása a kép visszaadásával kapcsolatban, de ez természetesen nemcsak rajta múlik hanem az egri érsekségen és a minorita rend generálisán is. A kegykép Egerből 1946-ban került Pécs-Ürögre, amiről mind Barna Gábor fentebb idézett munkája, mind az akkori pécsi püspök levele tanúskodik.

Kovács Sebestyén pécs-ürögi plébános atya beszámolt arról is, hogy a kép Pécs-Ürögre való elhozatalának *„nagyon komoly okának kellet lenni, mert P. Ladányi Főatyától 32 táján kérték, Ő felment az egri érsekségre és azt a választ kapta, hogy kép nem adható vissza.”*⁷ A pécsi püspök atya 1973. június 22-én kelt levelében készségét fejezte ki a kép visszaadásával kapcsolatban: *„Az egri Főegyházmegyei hatóság azt is közölte velem, hogy jelenleg már nem lát akadályt abban, hogy a kép Sajópálfalára visszakerüljön. (...)Megjegyezni kívánom, hogy egyáltalán nem ragaszkodom ahhoz, hogy e Mária-kép a pécsi egyházmegyében maradjon, és amennyiben Főtisztelendőséged is jónak látja, készséggel visszajuttatom az eredeti helyére.”*⁸ A kegyképet végül is 1973. október 25-én hozták vissza. Ezzel a vissza hozatallal a templomnak két búcsúját tartják a faluban. Az első, a templom hivatalos címünnepe, Pünkösöd, a második pedig a kegykép hazaérkezésének évfordulója, október harmadik vasárnapja.⁹

A kegykép ikonográfiájáról néhány szót.

*„Vászonra festett olajkép a XVIII. sz. elejéről, koronázott, festője ismeretlen. Ülő Istenanya, bal térdén az álló gyermek Jézussal, aki jobbját Mária vállára helyezi. Mária jobb kezét a Gyermeke kezére teszi.”*¹⁰

A következő – kegyképhez szóló - éneket csak Sajópálfalán szokták énekelni:

„Ének a kegykép előtt¹¹

Búcsújáró kegyhely volt rég Sajópálfalva,

Itt könnyezett kétszáz éve a szűz Mária.

Mária, Mária, engedj kegyképedhez

Drága szűz Anya.

Amikor elvittek Téged tőlünk Egerbe,

Nagyszüleink elkísértek sírva, könnyezve.

Mária, Mária stb.

Hogy elvittek, bánatunk volt kétszáz éven át,

Kegyképed nem díszítette templomunk falát.

Mária, Mária stb.

Minden évben felkerestünk Téged Egerbe’,

Imádkoztunk, hogy jöjj vissza régi helyedre.

Mária, Mária stb.

Mindnyájunknak fájt a szíve mindezideig,

Kérve kértük a jó Istent, hallgasd imáink.

Mária, Mária stb.

És immár most boldogságunk s örömünk teljes,

Légy üdvöz oh templomunkban malaszttal teljes

Mária, Mária stb.

Köszönjük a jó Istennek ezen kegyelmet,

Hogy meghagyta nekünk érni e nagy örömet.

Mária, Mária stb.”

Valamint egy imádság 1836-ból:

Pálfalvai Boldogasszony!¹²

Jóságos oltalmazó anyai kéz!

Jutalmazd meg Érted állandóan fakadó szeretetünkért

A Te hozzád járó buzgó híveidet.

Ezer hívőkkel e kép előtt imádjuk a felséges Istent

Az Istenanya nagy tiszteletével, kitől kérjük,

Hogy ne szűnjön esedezni érettünk bűnösökért,

A mi nagy ínségeinkben. Ámen!

Pásztor Gergely teológus

1 Jordánszky ,E Magyar Országban' s az ahhoz tartozó
Részekben lévő boldogságos Szűz Mária kegyelmi Képeinek rövid leírása, Pozsony 1836, 106-
107 (Faksimile kiadás: Budapest 1988)

2 Szémán ,I A Boldogságos Szűz Mária tisztelete a görög egyházban, Budapest 1908, 73

3 Uriel , Á Kincseink, vagyis az első máriapócsi, pálfalvai és kolcskói csodatevő szent képek
leírása,[1907], 176

4 Barna , G Búcsújáró és kegyhelyek Magyarországon, Gyomaendrőd 1990 133-135

5 GKPL Hph. fond.1970/312

6 GKPL Hph. fond.1970/312

7 GKPL Hph. fond.1970/312

8 GKPL Hph. fond.1973/2067

9 Vö.: Barna, G *Búcsújáró és kegyhelyek Magyarországon*, Gyomaendrőd 1990 133-135

10 Szilárdfy, Z *A magyarországi kegyképek és- szobrok tipológiája és jelentése*, Budapest 1994 27

11 Groholy, E *Legújabb pálfalvai népénekek*, Miskolc 1928 3

12 Groholy, E *Legújabb pálfalvai népénekek*, Miskolc 1928